

הגומל ולא גרעי מאט"פ שילא מוילא, ולמד
מכאן הגרעק"א ז"ל דדעת הרמ"ש ז"ל הוא
גם באט"פ שילא מוילא שאין זה מוילא אלא
ענה חמין וכנ"ל. ואם כן כהן האצט"ז וז"ל
ולדידי אין ראיה מכאן שהרי הטור כתב
בשם רמ"א בסימן רע"ג שאם כבר ילא והם
בקיאים לקדש לא יקדש להם והכי קי"ל
בש"ע שם והטעם ברור כיון שיכול לקדש
בעצמו אין חיוצ על אחרים משום ערבות
[זכר לדבר לא יחצט מן הערב תחלה] וה"ל
לא יכול ר"י ללכת בשמיעה ברכתם אם לא
היו מחוייבים כיון שיכול לזרז בעצמו עכ"ל.
אכן עיקר יסוד זה דהיכא שהוא בקי אינו
יולא בשמיעה מאחרים לאו דכו"ע ע"ש
במ"ב סק"כ דהפ"ח סי' תפ"ה חולק
ובספר ארנה"ח סי' ת' העלה ג"כ דמדינא
יכול להוילא בכל גווני [כלומר אפילו את
היודע בעצמו לקדש] אך לכתחילה מזה
שיקדש בעצמו וכו' וע"ש בזה"ל ד"ה והוא
שאינם יודעים שכי' דנראה דמדינא צדיעצד
מוילא בכל גווני דכל הצרכות אט"פ שילא
מוילא אפילו לבקי כידוע להמעיין סי' ת'
סעי' ה' כו' ונראה דכוונת הטור הוא למזהר
בעלמא עכ"ל וצודאי זהו נמי שיטת הגרעק"א
ז"ל שתפס שיש כאן דין דאט"פ שילא
מוילא אט"פ שרצ יהודא יודע בעצמו לזרז.

סימן כו

בענין כוונת התפילה ועוד איזו

הערות

(א) ברכות ל"ד ב' המתפלל צריך שיכווין
את לבו בכוון ואם אינו יכול
לכוין את לבו בכוון יכוין את לבו בזה
אר"ח אר"ם משום חד דבי רבי, בזה"ל.
והיינו דאם לא כוון בזה"ל לא ילא אפילו
צדיעצד כמש"כ הפוסקים מהא דס"פ תפלת

השחר דאמרינן ודלמא לא כוון דעת'
מטיקרא ע"ש. וכתב הטור בסימן ק"א
והאידנא אין לנו חזירים בשביל חסרון כוונה
שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכוון וא"כ למה
יחזור ע"ש. ולכאורה קשה דעכ"פ כשזכר
באמצע תפלתו שלא כוון באצט"ז היכי רשאי
לגמור את תפלתו מאחר שאינו יולא בתפלה
זו א"כ מה שאומר ה"ל ברכות לצטלה.
וכבר עמד בזה המ"ב בסימן ק"א בזה"ל
ע"ש. וז"ל דהכי דכלל כוון לבו חוזר ומתפלל
מ"מ אין הענין שכלל כוונה הוי ברכה
לצטלה דגם זה נקרא תפלה אלא שחסר עוד
כוונה וחוזר ומתפלל בשביל לקיים גם כן
ענין הכוונה, אבל גם כלל כוונה איכא ענין
תפילה באמירה בעלמא ואין זה כצרכה
לצטלה *) ונפק"מ שאם א"א לו לכוון בשום
אופן מ"מ כשהתפלל בשביל אמירת התפילה,
עציד נמי מזהר אלא דחסר כוונה והיכא
שצידו לכוון צריך לחזור ולהתפלל בשביל
לקיים תפלה בכוונה אך ל"ע מה"ל ד"ז
דאיכא שני דינים בתפלה.

והנה מלאחי מרגניתא עבא בברוקה שורש
עבודת ה' והתפלה וז"ל צ"י אין
עומדין להתפלל צריך שיכווין לבו לשמים
שנאמר חבין לבם תקשיז אצט"ז, המתפלל
צריך שיכוין את לבו בכוון ואם אינו יכול
לכווין את לבו בכוון יכוין את לבו בזה"ל
מבין באצט"ז או בכוונות עכ"ל. ולפי גירסא
זו גם כשיכווין בכוונה היינו צמודים ילא
יד"ה לדעת הרוקח ז"ל ואמת שהוא גירסא
חדשה. ואפשר שכן היתה גירסת הסמ"ק
שהציא הצ"י שכתב אם אינו יכול לכוין בכל
הצרכות יכוין באצט"ז ומודים ואם אינו יכול
לכוין בשניהם יכוין באצט"ז ע"כ. וכתב על
זה הצ"י וצריך תלמוד מנין לו דעדיף מודים

(*) העירוני שנספר בית אלקים להמצי"ט ז"ל כתוב
כמש"כ דיש גם מזה ע"י קריאת הציבות אט"פ שלא
בתכוון, וכ"כ בספר אגרת דרך ה' מהמצי"ט ז"ל.

טפי משאר ברכות עכ"ל. ואולי גם גרסתו
הי' בגירסת הרוקח (אך עדיין אינו מצוה
מנלן דאבות עדיף טפי ממודים לגירסת
הרוקח) וצאמת מלשון הברייתא דקתני
יכוין צאמת מהן משמע דאיכא לכה"פ שני
ברכות שהכוונה צאמת מהן מהני ללא
יד"ח תפלה ולגירסת הרוקח ניחא. וע"כ מי
שלא כיון צאבות וזהר מאוד שטכ"פ יכוין
צמודים ויהא יולא בזה לדעת הרוקח. כ"ז
נדפס בקה"י חלק שמיני סי' מ"ד בשנת
תשי"ג, ואח"כ העירוני שכדברי הרוקח כחוצ
ג"כ בספר חסידים סימן קנ"ח. וכעת ראיתי
בהגהת מהרש"ם ז"ל על הסימן ק"א ש"ל
בתשי"ח שהא"ר הביא גירסא בשם האגודה
דאיכא פלוגתא בגמרא צאמו אחת מהן
יכוין ח"א צאבות וח"א צמודים ע"ש
וכנראה דזהו נמי גירסת הס"ח והרוקח,
ומי שלא כיון צאבות ראוי שיזהר מאוד
לכוין לכה"פ צמודים ויולא לדעת כ"פ.

(ג) **ברכות** ד"מ הקלים שצדמאי פירש"י
אוצר החכמה
1234567
ז"ל ד"ה השיחין וכו' הטעם
דפטורין מדמאי לפי שאינם חשובים ואין
ע"ה חש עליהן מלעשרן. אבל הרמב"ם ז"ל
בפיהמ"ש ריש דמאי והרע"ב ז"ל פירשו לפי
שחזקתן מן ההפקר, ואית דכו ס"ס שמא
הפקר ושמא מעושר [זהו למד"א צירושלמי
דדוקא צדמאי הקילו ולא צודאי והיינו
דצודאי שאינו מעושר אין להחיר מטעם
הפקר בלבד דסבר שאינו אלא ספק הפקר
ולא ודאי הפקר] וכ"ז עפ"י הירושלמי.
ונראה דרש"י ז"ל הוכרח לפרש כאן
מטעמא דע"ה אינו חשוב עליהן ולא
מטעם הפקר [אז ס"ס דשמא הפקר ושמא
מעושר] שהרי בסוף העמוד מקשינן למד"א
דנובלות היינו תמרי דזיקא אמאי רק ספיקא
פטור הא הפקר נינהו ואפילו ודאי ליפטור
ומשני דמיירי כשעשאן גורן כו' דגם משל
הפקר חייב מדרבנן ע"ש וא"כ מטעם הפקר
ח"א כלל לפוטרו וצ"ע"כ דדעת הבבלי הא
דספיקו פטור אינו מטעם הפקר או ספק

הפקר אלא מטעם שאין ע"ה חשובין עליו
כדפירש"י ז"ל וז"פ.

(ג) **בדברי הרא"ש** ז"ל פ"ו דברכות סי'
ל"ה בשם רבינו יונה ז"ל צענון
מסב וצענון רגלי הדבורים שנהפכו לדבש
עיין מה שהקשה על זה המג"א בסימן
רע"ז סק"ג ועמשי"כ בזה צע"י צארכה
צקה"י בכורות סי' ה'.

(ד) **עיין** בהרא"ש ז"ל רפ"ז שכתב בשם
רבינו יונה ז"ל דהאי דינא
דמשנתינו [דג' שאכלו אחת חייבים לזמן]
מיירי שקצבו עצמם ביחד מתחילה לצרכת
המוציא כו' אז אינם רשאים לחלק כו'.
ולכאורה תמוה דדף מ"ז א' אמרי' דרב
ושמואל הוי יתבי בצמודתא אחא רשב"ח
וקא מסרבז ואכיל ח"ל רב מאי דעתך
לאילטרופי כו' דמצוה צדדיא שגם הבא
בסוף מלטרף לזימון וכן שם להלן והלכתא
גדול מצרך חט"פ שצא לבסוף. והפשוט שכל
דברי רבינו יונה ז"ל אינו אלא לענין שמוחרין
לחלק אבל מ"מ פשיטא דאי צעו מזו לצרך
בזימון חט"פ שלא נתחברו כולם בתחילת
הסעודה. אך לל"ע דהרבינו יונה ז"ל מביא
ראיה לדינו מהא דדמ"צ דצלא הסבו כל
אחד מצרך לעצמו ולכאורה התם הכוונה
שליכא דין זימון כלל דקתני עשרה צנ"א שהיו
מהלכין כו' כל אחד מצרך לעצמו משמע
לכאורה שמחוייב כ"א לצרך לעצמו ול"ע.

(ה) **דמ"ז** א' אבל דמאי כו' דמאי הא לא
חזי לי פירש"י ז"ל הא לא חזי
לי והו"ל ברכת זימון הבא צעצירה וכתיב
צולע צרך נאך ה' כו' ולל"ע דא"כ מה משני
הגמרא כיון דאי צעי מפקר נכסי' וחזי לי
מ"מ טכשו קעציד מליה הבא צעצירה,
וצשלמא אי הקושיא הוא מחמת דהוי סעודה
שאינה ראויי לאכילה בזה שפיר מוצן
החירון דכיון שצידו להכשיר את הדמאי
ע"י שיפקיר נכסי' חשיב סעודה הראויי אבל
לפירש"י ז"ל שהקושיא הוא מחמת דהוי
מליה הצ"ע מה מועיל האי דאי צעי מפקר

נכסיו וז"ל דכוונת תירוצ הגמרא הוא דמאחר דהדמאי שרי לעניים אלמא שאינו אלל חומרא בעלמא מה שאסור לעשירים וכל כה"ג אינו עצירה כ"כ לענין שהצב"מ יבא נהשז מהצ"ע. וכ"מ לשון רש"י ז"ל פסחים דל"ה ע"ב ד"ה השתא כו' [ושם ג"כ פירש"י ז"ל בהא"י דהקושיא הוא מכח דהוי מלוה הצ"ע]. אך קשה דלפ"ז למ"ל להגמרא לומר מיגו דאי צעי מפקר נכסיי הא עיקר תירוצא הוא שמכיון דשרי לעניים גם לעשירים אינו כ"כ בגדר עצירה לפוסלו ממאות מלה וצרכה"ז ולמ"ל למימר דאיכו גופי יכול לאכול ע"י זה שיפקיר נכסיו.

ונראה דכחאי סוגיא איכא נמי בפסחים דל"ה כנ"ל ובעירובין דל"א דתנן מערבין צדמאי וצפי מפנין דתנן מפנין דמאי וצסוכה דל"ה דיוצאין צאתרוג של דמאי וצכל הני דוכתי מקשינן דמאי הא לא חזי לי ומשני מיגו דאי צעי מפקר נכסיי וחזי לי דתנן מאכילין את העניים דמאי כו' וכבר הקשו החוס' בעירובין דל"א ד"ה דמאי דצשלמא בעירובין דלסומכום צעינן סעודה הראויי לדידי שפיר הולך הגמרא לומר מיגו דאי צעי מפקר נכסיי וחזי לדידי בעלמו, אלל צפי מפנין דגם כשחזי לעניים כבר אינו מוקלה ושרי לעלולו למ"ל להגמרא למימר מיגו דאי צעי מפקיר נכסיי וחזי לי לדידי ותירצו דמשום דלריך לחרץ הכי בעירובין ופסחים וצרכות קאמר הכי צצצת ע"ש. ולדעת רש"י ז"ל הנ"ל ה"נ נימא דמשום דלריך לשנויי הכי בעירובין וצסוכה דחתם לריך שיהא צהאחרוג היתר אכילה לדידי ושיהא לסומכום העירובי ראוי לדידי וז"ל הוהיל ואי צעי מפקר נכסיי וחזי לי משני נמי הכי צשאר דוכתי דהיינו צצרכות צצצת ופסחים אע"פ דסגי צזה שהוא ראוי לעניים.

(ו) דף מ"ז ע"ב צתוס' ד"ה מלוה דרבים שאינו. מכאן קשה לה"ג שפי

דמי שמת לו מה ציו"ע אחרון דאצילות נובג ולל אחי יו"ע אחרון דרצון ודחי אצילות דאורייתא כו' דהכא חזינן דאחי תפלה דרצון ודחיא קרא דלעולם צהם תעצודו עכ"ל. וכוונת התוס' הוא דאף על פי דמצואר כאן צגמי העטם דדחי לפי שהוא מלוה דרבים מ"מ גם יו"ע נקרא מלוה דרבים ועיקר העטם דאין אצלות צרגל מצואר צמוע"ק די"ד ע"ב שזכו משום דאחי עשה דרבים [דיו"ע מקרי עשה דרבים כיון שכל ישראל חייבים צה ומקיימים אותה] ודחי עשה דיחיד, וא"כ אפילו עשה דרצון כיון שהוא דרבים יש לדחות עשה דיחיד כדאשכחן הכא.

אבל לכאורה יש לחלק דגבי יו"ע אינו אלל עשה שהרבים עסוקים צה אלל מניעת אדם זה מהעשה דרגל אינו מונע לאחרים ממאות הרגל רק שהוא לא יהא מלירק להמלוה, שרבים עושים אותה, וי"ל דכל כה"ג אין מלוה דרצון דוחה עשה אע"פ שהמלוה דרצון היא של רבים, והכא צדר"א ששחרר עצדו שאני שאם לא שחרר עצדו מחמת העשה דלעולם צהם תעצודו, לא רק לר"א יחסר מלוה אלל לכל הרבים והשחרור הוא לורך מלוה "לרבים" ואינו דומה להא דאצילות ציו"ע שאין עשה דיו"ע של אדם זה לורך "לרבים" אלל אלל זה הוא לורך עשה שנעשית עם הרבים ושפיר י"ל דכל כה"ג אין עשה דרצון דוחה לעשה דאורייתא וכמדומני שהערה זו או כעין זה שמעתי זה רבות משנים מת"ח א'.

ואפשר דהתוס' סצרי דגם מה שאמרו גבי ר"א מלוה דרבים שאני אין הכוונה לפי שהוא לורך לרבים רק לפי שהוא צורכו של ר"א לעשות מלוה צלירוק רבים וכעין הדין דמוע"ק די"ד הנ"ל גבי רגל, דכיון שהלשון אחד דכאן וכאן אמרו "מלוה דרבים" מסתמא הכל אמר על כוונה אחת [אע"פ שאשכחן לפעמים לשון אחד אמר

סימן כח

בענין ברכת שהחיינו

במילת תאומים

ע"ד מילת תאומים לפי מסקנת הש"ך
 צו"ד סימן רס"ה ס"ק ע"ו בשם
 האחרונים ז"ל דצמילת שני תינוקות לא יציאם
 צ"ח אלא צאח"ז ויברכו על כל אי ואי
 וצ"ח בשם דרכי נועם שיאמרו צינתים
 פסוקים המלאך הגואל וכיו"צ כדי להסיח
 דעת וכן נוהגים צמילת תאומים [אע"פ
 שהמחש"ל ז"ל שהציא הש"ך שם כתב
 שנמנעו צ"י תינוקות שאינם של אחד
 לפוערם בצרכה אחת כי כ"פ יצואו לידי
 שהיות גדולות כו' משמע דצתאומים שהן
 של אדם אחד פוערם בצרכה אחת היינו
 כשמציאים אותם ביחד אצל כשמציאין
 צאח"ז וצ"ח וצ"ח וצ"ח חילוק מתאומים
 לשאר שני תינוקות] ונסתפקו אם גם צרכת
 שהחיינו יצרך האב על השני לפי הנהוג
 בארץ ישראל כשיעת הרמז"ס ז"ל [מוצא
 בסעיף ז'] שהאב מצרך שהחיינו על המילה.

ולבאורה נ"פ דגם שהחיינו יצרך על השני
¹²³⁴⁵⁶⁷כיון דאין צרכת שהחיינו על
 השמחה שזכה לבן דא"כ הו"ל לצרך העוב
 והמעבי, שגם לאשתו איכא הנאה, וכמש"כ
 הרמז"ס ז"ל פ"א מצרכות ה"ט שהצרכה היא
 על המלוא שצא לו ועיין ביאור הגר"א ז"ל ס"ק
 ל"ה, וכיון שהצרכה היא על המלוא וצ"ע
 שצריך על הראשון לא היה לו עדיין כלל
 קיום המלוא של השני, והיה הפסק צינתיים,
 לריך לחזור ולצרך כשמקיים מלות מילה של
 השני, וכמו צריך שהחיינו על פרי חדש
 וחזרו והציאו לפניו פרי חדש וחזרו ומצרך
 שהחיינו והתם דוקא כשהשני חדש דהא
 עיקר צרכת שהחיינו לא נתקנה אלא על
 החדש אצל גד"ד שהצרכה היא על קיום
 מלות מילה שזכה והרי גם צ"ח שני מקיים

צ"י מקומות על כוונות נפרדות כמש"כ
 החוס' צכורות דמ"ו ע"צ ע"ש] ואכתי ל"ע.
 (ז) ברכות דמ"ט גופא רבי אומר אין
 חותמים בשחים איתיה לוי
 לרבי על הארץ ועל המזון ומשני ארץ
 דמפקא מזון כלומר חתימה אחת היא שמצרך
 להקצ"ה על הארץ המוליד מזון וכן על
 הארץ ועל הפירות ארץ דמפקא פירות. ול"ע
 דהא ה"א על הארץ הכוונה על ארץ ישראל
 וכדכתיב וצרכת על הארץ העושה אשר נתן
 לך וכן מוכח לעיל דמ"ד בסוף העמוד לפום
 מאי דקאמר התם דרצ חסדא שהיה צצ"ל
 מסיים על הארץ ועל פירותיה ואחריה עלה
 רנצ"י אינהו אכלי ואין מצרכים הלא צ"י
 ח"י אכלי מפירות הארץ ולא צ"י צצ"ל ומשני
 איפוך דר"ה מסיים ועל הפירות וצ"י ח"י
 מסיימו ועל פירותיה ומצואר מכ"ז ש"ע
 "הארץ" הכוונה לח"י ולא לכל כדור הארץ.
 והנה על הפירות הלא צצ"ל ושאר חו"ל
 הכוונה להפירות שהוא אכל עכשיו ולא
 להפירות שארץ ישראל מולידה וכדאקשינן
 אינהו אכלי ואין מצרכין אלמא דצרכה
 דילן היינו ליושבי חו"ל הוא על הפירות שהן
 אוכלין, והשתא היכי אפשר לפרש על הארץ
 ועל המזון על הארץ דמפקא מזון והלא
 הארץ היינו ארץ ישראל ועל המזון היינו
 הפירות של חו"ל שהוא אוכלן והא אין ח"י
 מפקא מזון זה וע"כ דמצרך על שני דברים
 ול"ע. ואפשר דמ"מ כלול צ"ע הארץ נמי כל
 כדור הארץ ג"כ. ואכתי ל"ע.

(ח) ה"י צ"י מ"ז הציא מחלוקת
 הראשונים ז"ל צדין צרכה
 הסמוכה לחצרתה אינה פותחת צצ"ח אי
 גם צסמוכה לצרכה קצרה דינא הכי ע"ש
 ש"י שהעיקר שגם צסמוכה לצרכה קצרה
 מהני ומאכתי ש"כ ג"כ דעת הכלבו מוצא
 צ"י ס"י ק"י ד"ה ובר"מ וכו' שכתב לסמוך
 תפלת הדרך לאחת מצרכות השחר ע"ש
 שכתב זה בשם הר"מ ז"ל ונראה שהוא
 הר"מ מרענבורג ז"ל ע"ש צעור.